

An abstract graphic on the left side of the slide, featuring a white background with a large, colorful splatter of paint. The splatter is composed of numerous overlapping circles and dots in shades of red, orange, purple, blue, and green, creating a vibrant, multi-colored effect. The splatter is contained within a white semi-circular shape that is bordered by a grey arc on the right side.

2023. február 15.

Munkakörhöz kötött védőoltások Európában - a foglalkoztatás feltétele?

Dr. Nagy Károly Jenő

Foglalkozás-egészségügyi Fórum

Jogszabályi környezet

- 1993. évi XCIII. törvény a munkavédelemről (Mvt.)

2. § (2) A munkáltató felelős az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósításáért.

49. § (1) A munkavállaló csak olyan munkára és akkor alkalmazható, ha

b) foglalkoztatása az egészségét, testi épségét, illetve a fiatalokú egészséges fejlődését károsan nem befolyásolja,

d) mások egészségét, testi épségét nem veszélyezteti és a munkára – külön jogszabályokban meghatározottak szerint – alkalmasnak bizonyult.

A munkára való alkalmasságról külön jogszabályban meghatározott orvosi vizsgálat alapján kell dönten.

54. § (2) A munkáltatónak rendelkeznie kell kockázatértékeléssel, amelyben köteles minőségileg, illetve szükség esetén mennyiségileg értékelni a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat.

Jogszabályi környezet

- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről (Eütv.)

Védőoltások

57. §

(1) A védőoltás célja a fertőző betegségekkel szembeni aktív, illetve passzív védettség kialakítása.

(2) A miniszter rendeletben határozza meg azokat a fertőző betegségeket, amelyek esetében

- a) életkorhoz kötötten,
- b) megbetegedési veszély esetén, illetőleg
- c) külföldre történő kiutazás esetén a kiutazó költségén

kötelező védőoltás elrendelésének van helye.

(3) A miniszter egyes munkakörökben való foglalkoztatás feltételeként a munkáltató költségére védőoltási kötelezettséget írhat elő.

Jogszabályi környezet

- **18/1998. (VI. 3.) NM** rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről

Munkakörökhöz kapcsolódó védőoltási kötelezettség

9. §

- (1) A munkáltató köteles a munkavállalók egészségét és biztonságát veszélyeztető munkahelyi biológiai expozíciókat **a külön jogszabályban foglaltaknak megfelelően** felmérni. Ennek csökkentése érdekében – a foglalkoztatás feltételeként – a külön jogszabály szerint biztosítani kell az adott veszélyeztetett munkakörben foglalkoztatott dolgozók védőoltását.
- (2) A munkakörökhöz kapcsolódó javasolt védőoltások rendjét az országos tisztifőorvos által évente kiadott **VML** tartalmazza.

Jogszabályi környezet

A Nemzeti Népegészségügyi Központ módszertani levele a 2023. évi védőoltásokról (VML)

IX. Munkakörökhöz kapcsolódó védőoltások

- 1) **Hastífusz**
- 2) **Kullancsencephalitis**
- 3) **Hepatitis A:** A fogékonyság megállapítására kérdéses esetekben a munkáltató a saját költségére átveszeltségi vizsgálatot végeztethet, és a vizsgálatok eredményének ismeretében dönthet az oltások szükségességéről.
- 4) **Hepatitis B:** egészségügyi dolgozók (+ egészségügyi képesítést adó közép- és felsőfokú oktatási intézményekbe beiskolázott személyek: a hepatitis B elleni oltási kötelezettség 20 éves korig áll fenn).
- 5) **Veszétség** elleni preexpoziációs oltás: állandó vagy gyakori fokozott kockázatnak kitett személyek

Jogszabályi környezet

A Nemzeti Népegészségügyi Központ módszertani levele a 2023. évi védőoltásokról (VML)

IX. Munkakörökhöz kapcsolódó védőoltások

- 6) **Diftéria:** ha 10 évnél régebben kapta, diftéria toxoidot is tartalmazó kombinált oltóanyag
- 7) **Tetanusz:** földdel szennyezett sérülések előfordulása esetén; az oltásokat 10 évenként kell ismételni
- 8) **Meningococcus** betegség elleni védőoltás: mikrobiológiai laboratóriumok munkatársai, kórházi fertőző és/vagy intenzív osztályok munkatársai
- 9) **Influenza:** az egészségügyi dolgozók minden évben térítésmentesen részesíthetők oltásban.
- 10) **Varicella:** immunhiányos betegek, továbbá a várandós nők és az újszülöttek, csecsemők ápolását/gondozását végző, bárányhimlő megbetegedést át nem vészelt, illetve védőoltásban nem részesült egészségügyi dolgozók részére.

Jogszábályi környezet

- **18/1998. (VI. 3.) NM** rendelet a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről

Morbilli

- 23/B. § Az egészségügyi szolgáltató 2021. évtől kezdődően elvégezteti az általa foglalkoztatott egészségügyi dolgozók kanyaró elleni védettségének felmérését a foglalkozás-egészségügyi vizsgálat keretében azon egészségügyi dolgozónál, aki a 2021. évet megelőzően nem állt egészségügyi szolgáltatónál foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban, vagy akinél az elmúlt 10 évben nem történt kanyaró elleni védettségre vonatkozó ellenanyag-vizsgálat. A laboratóriumi vizsgálat eredménye alapján fogékony munkavállalókat védőoltásban kell részesíteni.

Jogszabályi környezet

61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről

A kockázatok meghatározása és becslése

- a munkáltatónak minden olyan tevékenységnél, amely feltehetően biológiai tényezők kockázatával jár, meg kell határozni a munkavállalókat érő expozíció jellegét, időtartamát és – amennyiben lehetséges – mértékét;
- a kockázat becslését évente meg kell ismételni,

Orvosi felügyelet (13. § (3)-(4))

- A kockázatbecsléstől függően a munkáltatónak írásban kell meghatározni azoknak a munkavállalóknak a körét, akiknél speciális védelmi intézkedések szükségesek, így különösen védőoltás biztosítása indokolt.
- ha a kockázatbecslés kimutatja a munkavállaló egészségének és biztonságának olyan biológiai tényezők expozíciójából származó kockázatát, amelyekre hatékony védőoltás létezik, a munkáltatónak – a foglalkoztatás feltételeként – a munkavállaló számára a rendelet 3. számú mellékletében meghatározott védőoltást fel kell ajánlania.

Jogszabályi környezet

61/1999. (XII. 1.) EüM rendelet a biológiai tényezők hatásának kitett munkavállalók egészségének védelméről

3. számú melléklet a 61/1999. (XII. 1.) EüM rendelethez:

Biológiai tényezők csoportba való sorolása

	A	B	C
	Biológiai anyag (tényező)	Csoport (2-4)	Megjegyzések: V

V: Az EU-ban nyilvántartásba vett hatékony oltóanyag áll rendelkezésre.

Jogszabályi környezet

2000/54/EK (2000. szeptember 18.) a munkájuk során biológiai anyagokkal kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről

III. Fejezet: Vegyes rendelkezések/14. Cikk: Egészségügyi felülvizsgálat

(3) A 3. cikkben említett kockázatbecslésnek meg kell jelölnie azokat a munkavállalókat, akiknél különleges védőintézkedésekre lehet szükség.

„The assessment referred to in Article 3 should identify those workers for whom special protective measures may be required.”

Ha szükséges, hatékony oltóanyagokat kell azoknak a munkavállalóknak a rendelkezésére bocsátani, akik még nem váltak immunissá azzal a biológiai anyaggal szemben, amelynek ki vannak, vagy ki lesznek téve.

„When necessary, effective vaccines should be made available for those workers who are not already immune to the biological agent to which they are exposed or are likely to be exposed.”

Amikor a munkáltatók oltóanyagokat bocsátanak rendelkezésre, tekintetbe kell venniük a VII. mellékletben foglalt ajánlott magatartási szabályokat.

„When employers make vaccines available, they should take account of the recommended code of practice set out in Annex VII.”

Jogszabályi környezet

2000/54/EK (2000. szeptember 18.) a munkájuk során biológiai anyagokkal kapcsolatos kockázatoknak kitett munkavállalók védelméről

VII. Melléklet: Az oltásra vonatkozó ajánlott magatartási szabályok (14. cikk (3) bekezdés)

1. Amennyiben a 3. cikk (2) bekezdésében említett kockázatbecslés alapján a munkavállalók egészségét és biztonságát olyan biológiai tényezőknek való kitettségük okán fenyegeti veszély, amelyekkel szemben létezik oltóanyag, a munkáltatónak fel kell ajánlani számukra az oltás lehetőségét.
2. Az oltást a nemzeti jogszabályoknak, illetve gyakorlatnak megfelelően kell elvégezni. A munkavállalókat tájékoztatni kell a védőoltás igénybevételével, illetve annak elutasításával járó előnyökről és hátrányokról.
3. Az oltást ingyenesen kell felajánlani a munkavállalóknak.
4. Oltási igazolás állítható ki, amit az érintett munkavállaló, valamint kérésre az illetékes hatóságok rendelkezésére kell bocsátani.

Hepatitis B elleni védőoltás előírása a humán egészségügyben foglalkoztatottak egyes csoportjaiban (ideértve az egészségügyi szakmai képzésben részt vevőket is) 21 európai országban

	Orvos	Szakdolgozó	Mentőszolgálat	Egyéb egészségügyben dolgozó	Takarító	Eü. felsőoktatás hallgatói	Eü. középfokú oktatás tanulói
Ausztria	A	A	A	A	A	A	A
Belgium	K	K	K	K	K	K	K
Horvátország	K	K	K	A	K	K	K
Csehország	K	K	A	A	A	K	K
Észtország	A	A	A	K	A	A	A
Franciaország	K	K	K	K	K	K	K
Németország	A	A	A	A	A	A	A
Görögország	A	A	A	A	A	A	A
Magyarország	K	K	K	K	K	K	K
Írország	A	A	A	A	A	A	A
Olaszország	A	A	A	A	A	A	A
Litvánia	K	K	K	A	K	A	A
Luxemburg	A	A	A	A	A	A	A
Hollandia	K	K	K	A	A	K	K
Norvégia	A	A	A	A	A	A	A
Lengyelország	K	K	K	A	A	K	K
Portugália	K	K	K	K	K	K	K
Szlovénia	K	K	K	A	K	K	K
Spanyolország	A	A	A	A	A	A	A
Svédország	A	A	A	E	E	A	A
Svájc	A	A	A	A	A	A	A

K: kötelező; A: ajánlott; E: egyik se.

(forrás: De Schryver et al., 2016)

Jogszabályi környezet

Magyarország Alaptörvénye

II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

XVII. cikk (3) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.

XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

Jogszabályi környezet

Magyarország Alaptörvénye

II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

XVII. cikk (3) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.

XX. cikk (1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

52. cikk (2) Különleges jogrendben az alapvető jogok gyakorlása – a II. és a III. cikkben, valamint a XXVIII. cikk (2)–(6) bekezdésében megállapított alapvető jogok kivételével – felfüggeszthető vagy az I. cikk (3) bekezdése szerinti mértéken túl korlátozható.

52. cikk (5) A különleges jogrendben alkalmazandó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

53. cikk (1) A Kormány különleges jogrendben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

Jogszabályi környezet

Veszélyhelyzeti jogalkotás a COVID-19 világjárvány idején:

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról (Kat.)

44. § A veszélyhelyzet az Alaptörvény 53. cikkében meghatározott olyan helyzet, amelyet különösen a következő események válthatnak ki:

ca) tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány;

598/2021. (X. 28.) Korm. rendelet a munkahelyek koronavírus elleni védelméről → 3088/2022. (III. 10.) AB

599/2021. (X. 28.) Korm. rendelet a koronavírus elleni védőoltásnak az állami és önkormányzati intézményeknél foglalkoztatottak által történő kötelező igénybevételéről

449/2021. (VII. 29.) Korm. rendelet a koronavírus elleni védőoltás kötelező igénybevételéről → 3537/2021. (XII. 22.) AB

Jogszabályi környezet

Veszélyhelyzeti jogalkotás a COVID-19 világjárvány idején:

598/2021. (X. 28.) Korm. rendelet a munkahelyek koronavírus elleni védelméről

1. § (1) E rendelet célja annak biztosítása, hogy (...) a cégek és vállalkozások jogot kapjanak arra, hogy a munkavégzés feltételeként előírják a SARS-CoV-2 koronavírus elleni védőoltás felvételét a foglalkoztatottak számára, ha ezt szükségesnek látják az ott dolgozók biztonsága érdekében.

2. § (1) A munkáltató – az egészség megóvása érdekében, a munkahely és a munkakör sajátosságaira is figyelemmel – a védőoltás felvételét azon foglalkoztatott esetében, aki e rendelet hatálybalépése előtt a védőoltást nem vette fel, a munkavégzés feltételeként állapíthatja meg,

2. § (4) Nem kötelezhető a védőoltás felvételére az a foglalkoztatott, aki részére egészségügyi indokból ellenjavallt a védőoltás felvétele, és ezt az (5) bekezdés szerinti orvosi szakvélemény is alátámasztja.

Jogszabályi környezet

Veszélyhelyzeti jogalkotás a COVID-19 világjárvány idején:

598/2021. (X. 28.) Korm. rendelet a munkahelyek koronavírus elleni védelméről

2. § (8) Ha a foglalkoztatott a védőoltást a munkáltató által meghatározott határidőn belül nem vette fel, a foglalkoztatott részére a munkáltató fizetés nélküli szabadságot rendelhet el,

2. § (9) A munkáltató – a foglalkoztatásra irányadó jogszabálytól eltérően – a foglalkoztatott jogviszonyát felmentéssel, illetve felmondással azonnali hatállyal megszüntetheti, ha a fizetés nélküli szabadság (8) bekezdés szerinti elrendelésétől számítva egy év eltelt, és

a) a foglalkoztatott a védőoltás felvételét nem igazolta a munkáltató felé a (6) bekezdésben meghatározott módon, és

b) a foglalkoztatott az (5) bekezdés szerinti orvosi szakvéleményt nem mutatja be.

Jogszabályi környezet

Az Alkotmánybíróság megállapításai:

- A védőoltások egyfelől az egyént védik a fertőzéstől, másfelől az őt körülvevő kisebb közösséget, valamint az egész társadalmat a járványok megjelenésétől.
- Védőoltás felvétele még normál jogrendben is előírható a foglalkoztatottak számára.
- A védőoltás felvétele a munkavégzésre való alkalmasság körében értelmezendő.
- Az önrendelkezéshez való jog szélesebb korlátozását is indokolhatja egy súlyos járvány felszámolása és következményeinek enyhítése.
- A foglalkoztatottaknak nem kell számolniuk azzal, hogy a védőoltás felvételének elmulasztása esetén annak beadását – akár az állami erőszakmonopólium felhasználását is felölelő eszközökkel – végrehajtják, tehát valójában a jogszabály nem hívott életre de facto kötelező, kikényszeríthető védőoltást.

Jogszábályi környezet

Az Alkotmánybírószág megállapításai:

- Az alapjogkorlátozás arányosságának körében az élethez és az egészséghez való jog érvényesülése jelentette előnyöket kell összevetni az egészségügyi önrendelkezéshez való jogot ért korlátozásban megtestesülő hátrányokkal.
- Az alapjog-korlátozás körében figyelembe kell venni egyrészt azt, hogy milyen magatartást vár el a jogalkotó az érintettektől, de azt is, hogy milyen súlyú hátrányt társít az előírt magatartás elmulasztásához.
- A járványügyi intézkedések – így köztük a kötelező védőoltások – céljának alapjogi eredője az élethez való jog intézményvédelmi oldala, tehát az állam életvédelmi kötelezettsége.

Összegzés

- A munkáltató a kötelező védőoltás előírásával járványügyi és munkavédelmi prevenciót egyidejűleg megvalósít.
- A kötelező védőoltás szükségszerűen alapjogsérelmet keletkeztet.
- A védőoltás előírása a munkavégzés feltételeként jogszerű, ha
 - a munkavállalók biztonsága, az egészség megóvása érdekében szükséges,
 - figyelemmel van a munkahely és a munkakör sajátosságaira.
- Biológiai kockázatbecslésen kell alapulnia, amely kiterjed: a biológiai tényezőcsoport, tényező azonosítására, a kockázatnak kitett munkavállalók azonosítására, az expozíció jellegére, időtartamára és mértékére, valamint a megtett biológiai védelmi intézkedésekre.

Összegzés

- A munkáltatónak írásban meg kell határozni azoknak a munkavállalóknak a körét, akiknél védőoltások biztosítása indokolt.
- A védőoltás felvétele a munkavállalóval szemben állított egészségi alkalmassági követelmények egyik eleme.
- A munkaköri alkalmassági vizsgálatok rendjében a védőoltási kötelezettséget fel kell tüntetni, célszerűen a mentesülési feltételekkel együtt.
- A kötelező védőoltással okozott egészségkárosodás foglalkozási megbetegedés.
- Ha a munkavállaló a védőoltás rá nézve kötelező elrendelését mint munkáltatói intézkedést sérelmezi, azt munkajogi jogvita során (bíróság előtt) támadhatja meg. (Mt. 285. § (3))

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET.